EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 13.10.2021
COM(2021) 628 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o pregledu uporabe Uredbe (EU) št. 1143/2014 Evropskega parlamenta in sveta z dne 22. oktobra 2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst

Kazalo

1. UVOD 2

2. IZVAJANJE UREDBE O INVAZIVNIH TUJERODNIH VRSTAH 3

2.1. Člen 4. Seznam invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo 3

2.2. Omejitve in odstopanja (členi 7, 8, 9, 31 in 32) 10

2.3. Člen 11. Invazivne tujerodne vrste, ki zadevajo regijo, in domorodne vrste v Uniji 10

2.4. Člen 12. Invazivne tujerodne vrste, ki zadevajo državo članico 11

2.5. Člen 13. Akcijski načrt o poteh invazivnih tujerodnih vrst 11

2.6. Člen 14. Sistem nadzora 13

2.7. Člen 15. Uradni nadzor 15

2.8. Člena 16 in 17. Obvestila o zgodnjem odkritju in hitra odstranitev v zgodnji fazi invazije 15

2.9. Člen 19. Ukrepi za obvladovanje 16

2.10. Člen 25. Sistem informacijske podpore 17

2.11. Ozaveščanje 17

2.12. Stroški, koristi in financiranje izvajanja 18

2.13. Izzivi pri izvajanju 19

3. ZAKLJUČEK 20

1. UVOD

Invazivne tujerodne vrste so živali in rastline, ki se zaradi človeških posegov naključno ali namerno vnesejo v naravno okolje, kjer običajno niso navzoče, kar ima resne negativne posledice za njihovo novo okolje.

Invazivne tujerodne vrste so eden od petih glavnih vzrokov za izgubo biotske raznovrstnosti v Evropi in po svetu[1]. Lahko imajo tudi znatne škodljive vplive na zdravje ljudi in gospodarstvo. Uredba (EU) št. 1143/2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst (uredba o invazivnih tujerodnih vrstah) je začela veljati 1. januarja 2015. Cilj uredbe je: (i) preprečiti, zmanjšati in ublažiti škodljive vplive invazivnih tujerodnih vrst na biotsko raznovrstnost in storitve ekosistemov ter (ii) omejiti družbeno in gospodarsko škodo.

Sprejetje uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah je bil velik korak naprej pri razvoju politike EU na področju biotske raznovrstnosti. S sprejetjem uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah sta bila izpolnjena: (i) ukrep 16 cilja 5 strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020[2] in (ii) cilj 9 iz Aichija iz strateškega načrta za biotsko raznovrstnost za obdobje 2011–2020 v okviru Konvencije o biološki raznovrstnosti[3].

V tem poročilu je pregledana uporaba uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah v skladu z njenim členom 24(3). To poročilo temelji predvsem na poročilih, ki so jih predložile države članice[4] in zajemajo obdobje od 1. januarja 2015 do 31. decembra 2018. To poročilo presega to obdobje na vseh področjih, za katera so na voljo novejše informacije. Informacije v tem poročilu so bile pridobljene tudi na podlagi odprtega javnega posvetovanja, ki je potekalo leta 2021.

Analiza, predstavljena v tem poročilu, je omejena zaradi kratkega obdobja uporabe Uredbe. Čeprav je uredba o invazivnih tujerodnih vrstah začela veljati januarja 2015, je večina njenih določb začela veljati šele avgusta 2016, ko je začel veljati prvi seznam Unije.

Poleg tega so se ključne obveznosti držav članic (npr. vzpostavitev sistema nadzora in uvedba ukrepov za obvladovanje močno razširjenih invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo) začele uporabljati šele januarja 2018 (tj. 18 mesecev po sprejetju prvega seznama Unije). Obveznost držav članic, da pripravijo in izvajajo akcijske načrte za obravnavanje prednostnih poti nenamernega vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, se je začela uporabljati šele julija 2019 (tj. 36 mesecev po sprejetju prvega seznama Unije).

Zato se je uredba o invazivnih tujerodnih vrstah začela polno izvajati šele julija 2019. Zato Komisija tega poročila ne dopolnjuje z zakonodajnim predlogom za spremembo Uredbe.

[1] Sekretariat Konvencije o biološki raznovrstnosti (2020), peta napoved o svetovni biotski raznovrstnosti.

[2] *Naše življenjsko zavarovanje, naš naravni kapital: strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020* (COM(2011) 244).

[3] https://www.cbd.int/decision/cop/?id=12268.

[4] Vse države članice (tj. države članice EU-28 pred izstopom Združenega kraljestva), razen ene, so predložile poročilo z informacijami za obdobje od 1. januarja 2015 do 31. decembra 2018. Sporočene informacije so na voljo na ias.eea.europa.eu.

2. IZVAJANJE UREDBE O INVAZIVNIH TUJERODNIH VRSTAH

2.1. Člen 4. Seznam invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo

Seznam invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo (v nadaljnjem besedilu: seznam Unije), je v središču uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah. Vsebuje seznam invazivnih tujerodnih vrst, za katere se šteje, da je njihov škodljiv vpliv dovolj resen, da je potrebno usklajeno ukrepanje na ravni Unije. Za vrste s seznama veljajo omejitve in ukrepi iz Uredbe.

Za uvrstitev na seznam Unije morajo vrste izpolnjevati vsa merila iz člena 4(3) ob ustreznem upoštevanju: (i) stroškov izvajanja, ki jih imajo države članice pri ukrepanju proti invazivnim tujerodnim vrstam; (ii) stroškov neukrepanja; (iii) stroškovne učinkovitosti ukrepanja in (iv) družbenogospodarskih vidikov (člen 4(6)). Ta postopek podpirajo ocene tveganja, kakovost teh ocen tveganja pa preveri znanstveni forum[5]. Seznam Unije in njegove posodobitve se sprejmejo z izvedbenimi akti na podlagi pozitivnega mnenja Odbora za invazivne tujerodne vrste[6].

Prvi seznam Unije[7] je začel veljati 3. avgusta 2016. Vseboval je 37 vrst. Prva[8] posodobitev seznama je začela veljati 2. avgusta 2017, druga[9] pa 15. avgusta 2019. Pri prvi posodobitvi je bilo dodanih 12[10], pri drugi pa17 vrst. Tretja posodobitev seznama Unije se pričakuje do konca leta 2021. Skupno število invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, je trenutno 66, od tega je:

- 30 živalskih vrst in 36 rastlinskih vrst,
- 41 vrst predvsem kopenskih, 23 predvsem sladkovodnih, ena somornična in ena morska vrsta.

Vrste se lahko umaknejo s seznama, če ne izpolnjujejo več enega ali več meril, vendar se to še ni zgodilo. V skladu s členom 4(2) je treba seznam Unije celovito pregledati do avgusta 2022, tj. šest let po začetku veljavnosti prvotnega seznama.

Uredba je omogočila objektivno in znanstveno zanesljivo izbiranje vrst, ki jih je treba uvrstiti na seznam. Vendar je za utemeljeno znanstveno oceno, na kateri temelji uvrstitev na seznam, potreben čas: izvedba ocene tveganja traja vsaj dve leti. Nato traja vsaj eno leto, da se sprejme odločitev o uvrstitvi vrste na seznam. Če pa države članice novo invazivno tujerodno vrsto dojemajo kot neposredno grožnjo, lahko sprejmejo izredne ukrepe v skladu s členom 10, tj. določbo, ki še ni bila uporabljena.

Nedavne raziskave[11] kažejo, da pri povečanju števila novovnesenih tujerodnih vrst ni znakov nasičenosti in da se je pri večini taksonov celo povečala hitrost prvih evidentiranj skozi čas. Prej ali pozneje bodo mnoge od teh tujerodnih vrst verjetno postale invazivne. Zato je precej verjetno, da bo treba v prihodnosti na seznam Unije vključiti več vrst. Iz nekaterih publikacij je razvidno, da bi bilo treba na seznam postopoma vključiti nekaj sto

[5] Skupina strokovnjakov iz člena 28 uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah.
[6] Odbor iz člena 27 uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah.
[7] Izvedbena uredba Komisije (EU) 2016/1141 (UL L 189, 14.7.2016, str. 4).
[8] Izvedbena uredba Komisije (EU) 2017/1263 (UL L 182, 13.7.2017, str. 37).
[9] Izvedbena uredba Komisije (EU) 2019/1262 (UL L 199, 26.7.2019, str. 1).
[10] Vključitev rakunastega psa *Nyctereutes procyonoides* se uporablja od 2. februarja 2019. Zato so države članice leta 2019 poročale o 48 vrstah.
[11] Glej npr. Seebens, H., idr. (2017), No saturation in the accumulation of foreignen species worldwide (Pri kopičenju tujerodnih vrst po svetu ni nasičenosti), *Nature Communications* 8:14435. doi.org/10.1038/ncomms14435.

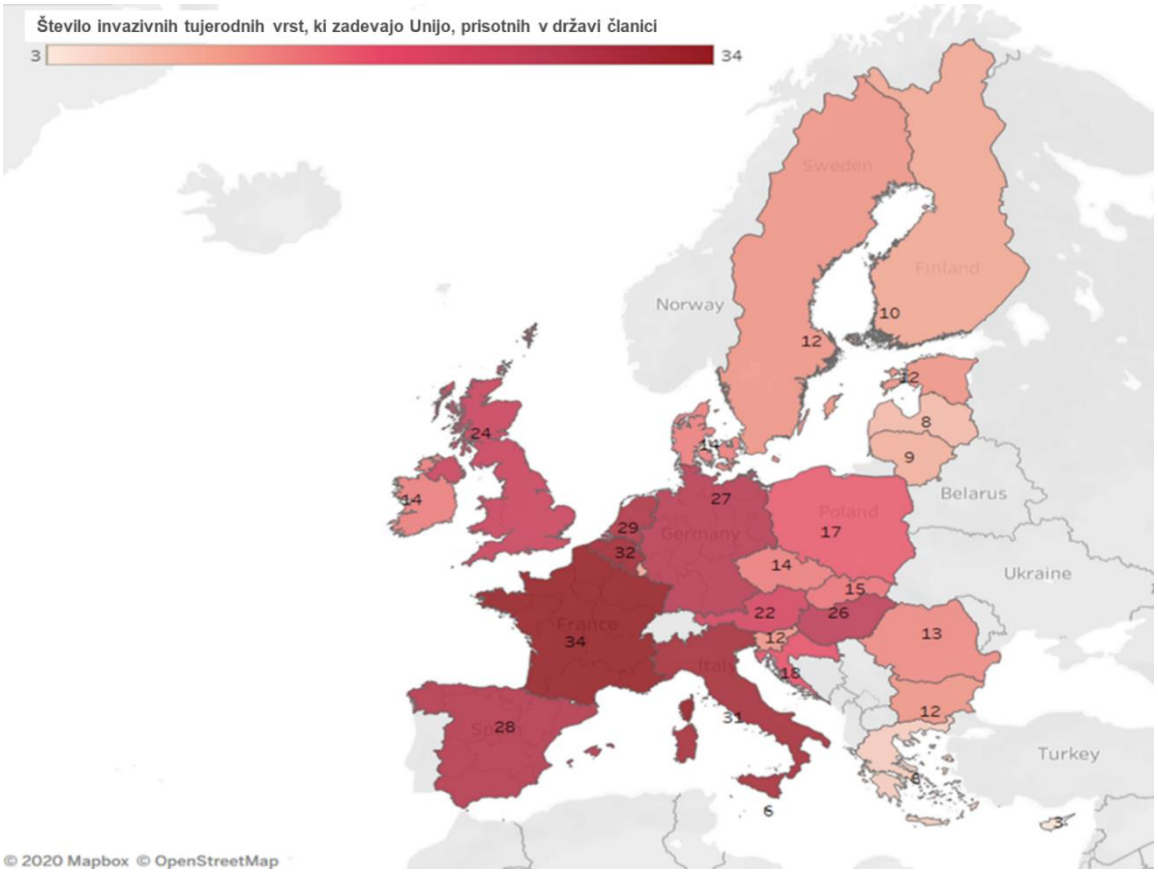
vrst, da bi se dosegli cilji uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah[12]. Nekateri deležniki (na primer tisti, ki trgujejo s tujerodnimi vrstami) se ne strinjajo in trdijo, da je na seznamu Unije že preveč vrst in da je breme izvajanja preveliko.

V vsakem primeru seznam Unije ne more vključevati vseh možnih invazivnih tujerodnih vrst. Merila, ki jih je treba izpolniti za uvrstitev na seznam, so namreč precej zahtevna. Po drugi strani pa uredba o invazivnih tujerodnih vrstah določa precej široka prednostna merila. Člen 4(6) na primer zahteva, da se prednostno obravnavata dve vrsti invazivnih tujerodnih vrst: (i) tiste, ki še niso navzoče ali so šele v zgodnji fazi invazije in za katere je najbolj verjetno, da bodo imele znatne škodljive vplive, in (ii) tiste, ki so že naseljene in imajo najznatnejše škodljive vplive.

12 od 66 navedenih invazivnih tujerodnih vrst še ni navzočih na ozemlju Unije, mnoge pa so že močno razširjene in verjetno ne bodo odstranjene. Uvrščanje vrst, ki še niso navzoče v EU, na seznam ima močan preventivni učinek, saj jih ni mogoče vnesti na ozemlje Unije. Vendar so izkušnje pokazale, da pogosto ni dokazov, potrebnih za dokončanje ocene tveganja za takšne vrste. V kombinaciji z negotovostjo glede dinamike biocenoz in učinkov podnebnih sprememb je zato zelo težko napovedati morebitne vplive vrste, če bi bila ta vnesena. Zato se je izkazalo, da je uvrščanje vrst, ki še niso navzoče v EU, na seznam težavno. Vendar ima seznam Unije še vedno preventivni učinek. Vse vrste s seznama, ki so že naseljene v EU (vključno z vrstami, ki so že navzoče v večini držav članic, kot sta popisana sklednica *Trachemys scripta* in gorjaški dežen *Heracleum mantegazzianum*), se lahko nadalje močno razširijo (glej slike 1–4)[13]. Preprečevanje tega nadaljnjega širjenja je bil eden od glavnih argumentov za njihovo vključitev na seznam Unije.

[12] Glej Carboneras, C., idr. (2017), A prioritised list of invasive alien species to assist the effective implementation of EU legislation (Prednostni seznam invazivnih tujerodnih vrst za pomoč pri učinkovitem izvajanju zakonodaje EU), *Journal of Applied Ecology*, 2017, 1–9, https://doi.org/10.1111/1365-2664.12997; in Nentwig, W., idr. (2018), More than "100 worst" alien species in Europe (Več kot „100 najhujših" tujerodnih vrst v Evropi), *Biological Invasions* (2018) 20:1611-1621, https://doi.org/10.1007/s10530-017-1651-6. Vendar več vrst, predlaganih za vključitev na seznam Unije, ne spada na področje uporabe uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah, v večini primerov pa se te obravnavajo v okviru drugih instrumentov, zlasti zakonodaje EU o zdravju rastlin.

[13] To dokazujejo tudi temeljne ocene tveganja.

Slika 1: *Število invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, od 48 invazivnih tujerodnih vrst, o navzočnosti katerih so poročale posamezne države članice v poročilih iz leta 2019. Portugalska poročila ni predložila.*

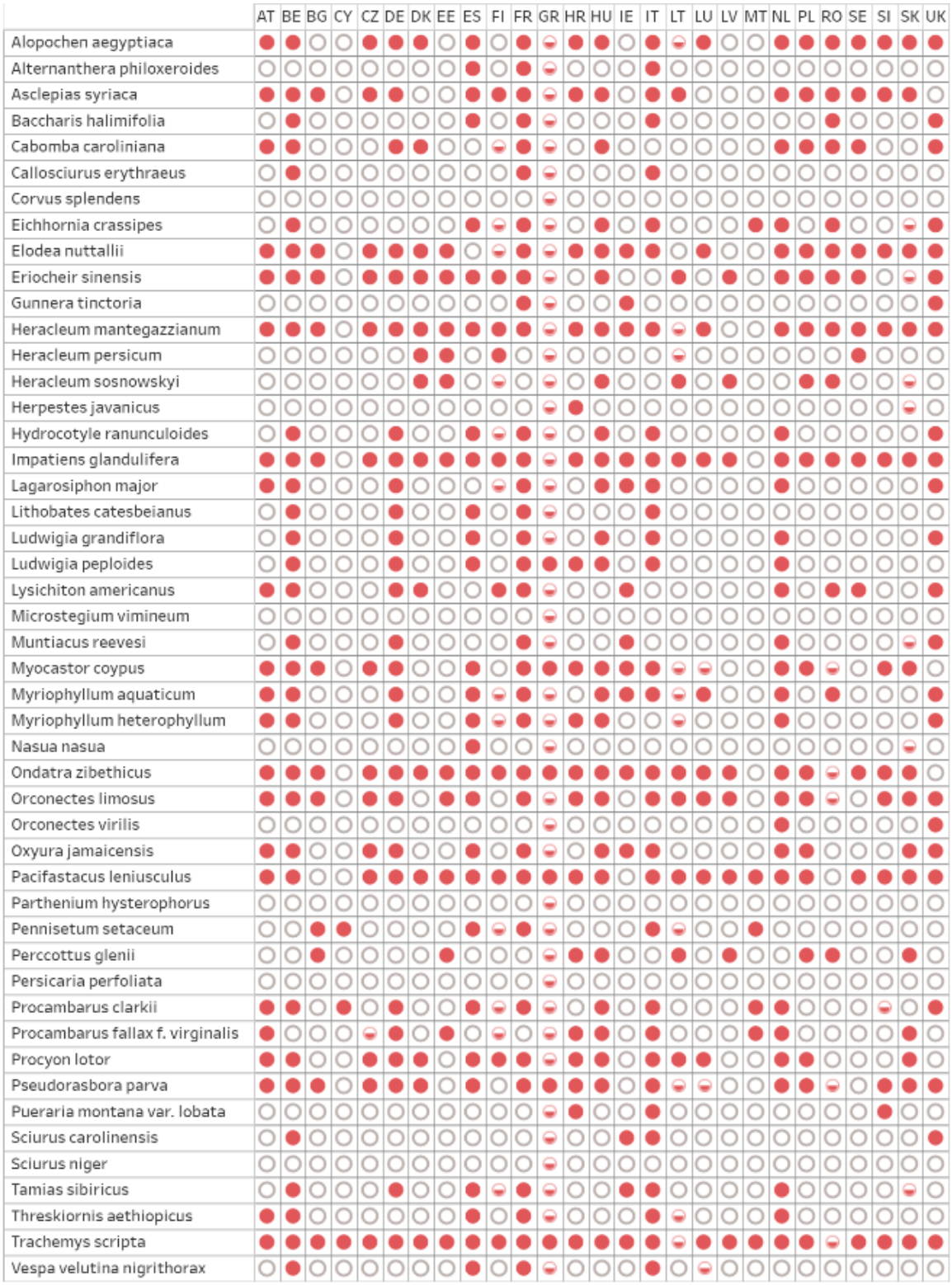
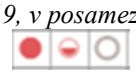
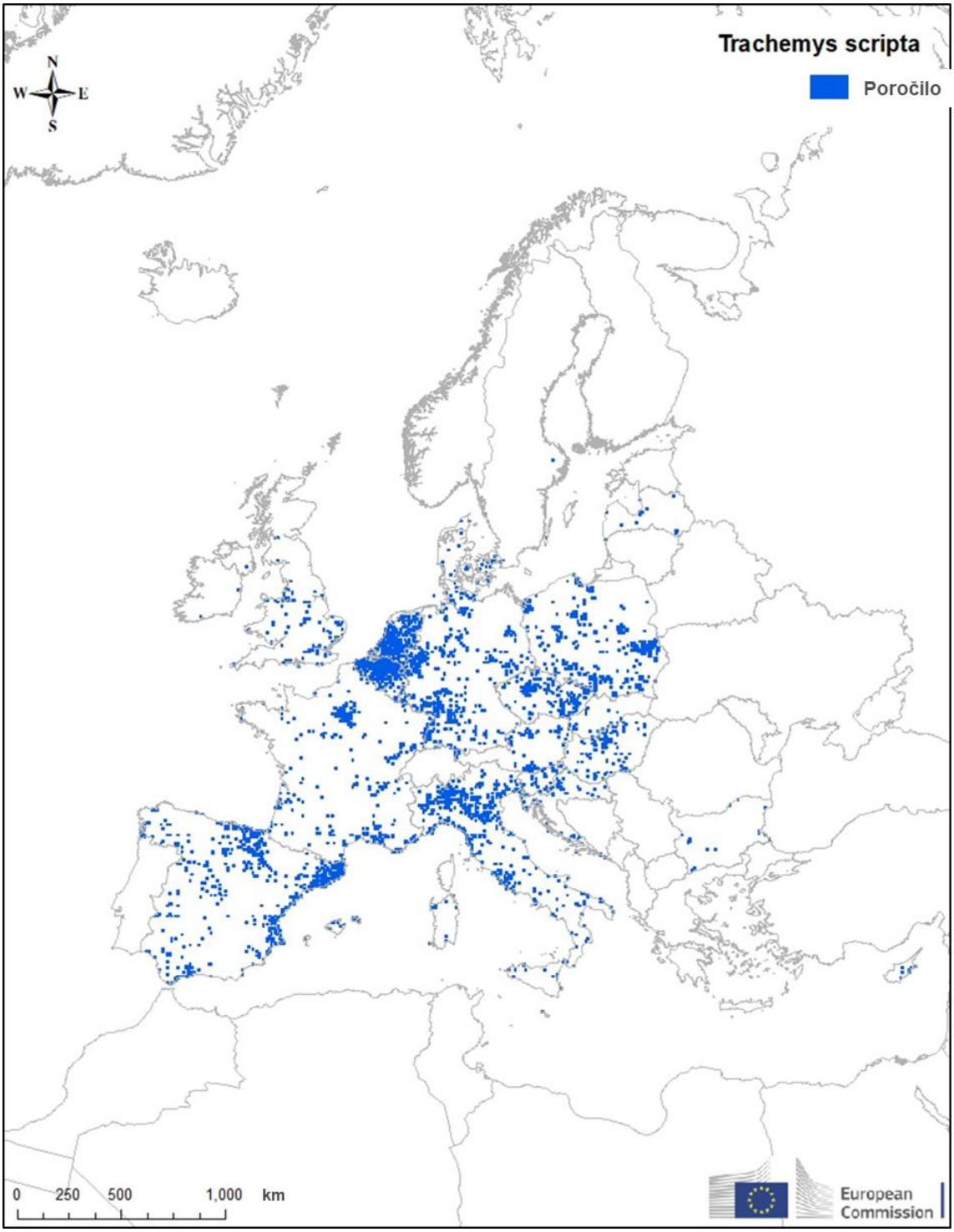
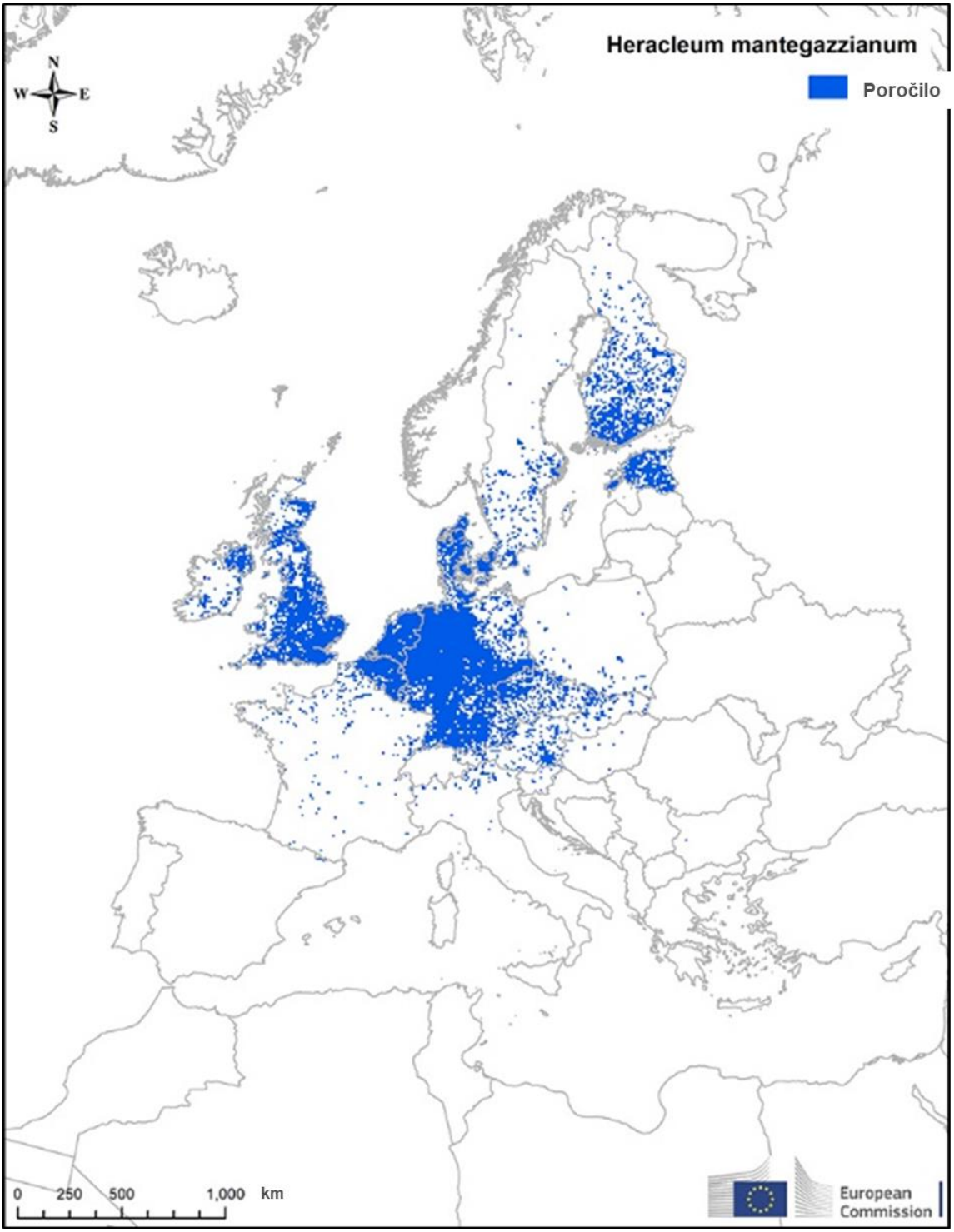

Diagram 2: *Status navzočnosti 48 invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo in so zajete v poročilih iz leta 2019, v posamezni državi članici. Portugalska poročila ni predložila.*

Simboli *označujejo, da: (i) je vrsta navzoča v zadevni državi članici; (ii)* ni znano, *ali je navzoča v zadevni državi članici, oziroma da (iii) se šteje, da v zadevni državi članici ni navzoča.*

Slika 3: *Razširjenost* Trachemys scripta *(mreža v velikosti 10 x 10 km) v skladu s poročili držav članic iz leta 2019. Vrsta je navzoča tudi v Grčiji, na Portugalskem in v Romuniji, vendar te države članice niso predložile razširjenosti na ravni mreže.*

Slika 4: *Razširjenost* Heracleum mantegazzianum *(mreža v velikosti 10 x 10 km) v skladu s poročili držav članic iz leta 2019.*

Dodaten izziv se pojavi, ko se vrsta doda na seznam Unije. Če je invazivna tujerodna vrsta, dodana na seznam Unije, priljubljena vrsta za trgovino, se na trgu pogosto nadomesti z drugimi tujerodnimi vrstami, ki so lahko tudi invazivne. Za te novovnesene vrste je treba oceniti tveganje in razmisliti o njihovi vključitvi na seznam Unije. Ta težava se večinoma kaže v trgovini s hišnimi živalmi (npr. zamenjava popisanih sklednic *Trachemys scripta* z drugimi tujerodnimi želvami) in trgovini z vrtnarskimi proizvodi (npr. zamenjava vodnih hijacint *Eichhornia crassipes* z vodno solato *Pistia stratiotes*). Za rešitev tega vprašanja so nekateri deležniki namesto seznama omejenih vrst predlagali pripravo seznamov dovoljenih vrst. Sedanji pravni okvirne določa tega pristopa na ravni EU, vendar so ga nekatere države članice sprejele v svoji nacionalni zakonodaji, zlasti za trgovino s hišnimi živalmi.

Upoštevanje stroškov in družbenogospodarskih vidikov, kot to zahteva člen 4(6), je vplivalo na postopek uvrščanja na seznam. Najznačilnejši primer je ameriški nerc (*Neovison vison*), invazivna tujerodna vrsta z znatnimi škodljivimi vplivi na biotsko raznovrstnost. Ameriški nerc se goji za krzno na tisočih farmah nercev v EU. Ta vrsta ni bila uvrščena na seznam[14]. Če bi jo vključili na seznam Unije, bi za njeno gojenje za proizvodnjo krzna veljal postopek izdaje dovoljenja v skladu s členom 9 uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah. Več držav članic je menilo, da so stroški izvajanja tega postopka nesorazmerni, in nasprotovalo uvrstitvi te vrste na seznam. Opozoriti je treba, da uredba o invazivnih tujerodnih vrstah določa alternativne rešitve za uvrstitev vrste na seznam Unije. Prvič, zadevne države članice lahko take vrste obravnavajo z nacionalnimi ukrepi. Drugič, vrste se lahko obravnavajo s tesnejšim regionalnim sodelovanjem (glej oddelka 2.3 in 2.4 spodaj).

Uvrstitev morskih invazivnih tujerodnih vrst na seznam prinaša posebne izzive[15]. Kot je prikazano zgoraj, je samo ena od 66 invazivnih tujerodnih vrst s seznama Unije morska vrsta, in sicer *Plotosus lineatus*, progasti morski som. Vendar je bilo za prvi seznam Unije obravnavanih več morskih vrst. Glavna ovira pri vključevanju morskih vrst je bil pomislek, da je zaradi velike ekološke povezanosti in razpršenosti vrst v morskem okolju težje in dražje raziskovati in nadzirati biološke invazije. To zlasti velja za vrste, ki vstopajo v Sredozemsko morje prek Sueškega prekopa. Kljub tem izzivom pa lahko nadzor, zgodnje odkrivanje in hitra odstranitev morskih vrst na ciljnih območjih ublažijo njihove škodljive vplive[16]. Pri poteh vnosa in širjenja bi se lahko širjenje in vplivi invazivnih tujerodnih vrst v morskem okolju znatno zmanjšali s (i) polnim izvajanjem konvencije Mednarodne pomorske organizacije (IMO)[17] o upravljanju balastnih voda[18] in (ii) okrepljenim izvajanjem smernic Mednarodne pomorske organizacije o biološkem obraščanju. Zato je bilo za naslednjo posodobitev seznama Unije pripravljenih več ocen tveganja za morske invazivne tujerodne vrste.

[14] To je kritiziralo več deležnikov. Glej na primer povratne informacije javnosti o predlogu za drugo posodobitev seznama Unije: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2124-Update-of-the-list-of-Invasive-Alien-Species-of-Union-concern.

[15] Glej Kleitou, P., idr. (2021), The case of Lionfish (*Pterois miles*) in the Mediterranean Sea Demonstrates Limitations in EU Legislation to Address Marine Biological Invasions (Primer rdeče plamenke (*Pterois miles*) v Sredozemskem morju dokazuje omejitve v zakonodaji EU pri obravnavanju morskih bioloških invazij), *Journal of Marine Sci*. Engineering 2021, 9, 325, https://doi.org/10.3390/jmse9030325.

[16] Glej Giakoumi, S., idr. (2019), Management priorities for marine invasive species (Prednostne naloge obvladovanja morskih invazivnih vrst), *Science of the Total Environment*, 688 (2019), 976–982, https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2019.06.282.

[17] IMO: Mednarodna pomorska organizacija, specializirana agencija Združenih narodov, pristojna za varnost ladijskega prometa in preprečevanje onesnaževanja morja in zraka z ladij.

[18] Konvencija je začela veljati 8. septembra 2017, rok za skladnost vseh plovil pa je 8. september 2024.

2.2. Omejitve in odstopanja (členi 7, 8, 9, 31 in 32)

Najbolj neposredni vpliv uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah je, da za vrste na seznamu veljajo omejitve, vključno s prepovedjo trgovine (člen 7). Za večino omejitev so možne izjeme v izjemnih primerih, in sicer bodisi (i) na podlagi sistema dovoljenj, ki jih upravljajo države članice (ki omogočajo raziskovalne dejavnosti ali dejavnosti ohranjanja *ex situ* v skladu s členom 8) ali (ii) če jih odobri Komisija (v izjemnih primerih zaradi prevladujočega javnega interesa v skladu s členom 9). Druga prehodna odstopanja so mogoča za lastnike hišnih živali (člen 31) in za uporabo v komercialne namene (člen 32).

Dvanajst držav članic je poročalo, da so med avgustom 2016, ko je začel veljati prvi seznam Unije, in decembrom 2018 izdale skupno 100 dovoljenj. Ta dovoljenja so se nanašala na 32 invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo. Od tega jih je bilo 87 za raziskave in 13 za ohranjanje *ex situ*. Dovoljenja *ex situ* so bila izdana ustanovam, ki v okviru ukrepov za obvladovanje gostijo neželene osebke, tj. dejavnost, za katero dovoljenje dejansko ni potrebno.

Komisija je doslej sprejela dve odločitvi o izdaji dovoljenja v skladu s členom 9. Na podlagi teh odločitev sta bili dve državi članici pooblaščeni za gojenje rakunastih psov (*Nyctereutes procyonoides*) za proizvodnjo krzna.

2.3. Člen 11. Invazivne tujerodne vrste, ki zadevajo regijo, in domorodne vrste v Uniji

Člen 11 državam članicam omogoča, da na podlagi svojih seznamov invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo državo članico (glej oddelek 2.4), določijo, pri katerih vrstah, ki so v Uniji domorodne ali nedomorodne, je potrebno poglobljeno regionalno sodelovanje. Takšno sodelovanje lahko privede do uporabe večine omejitev, ki veljajo za vrste, vključene na seznam Unije, za te vrste, in sicer samo v zadevnih državah članicah. Regionalno sodelovanje mora sprožiti država članica, kar se še ni zgodilo.

Za invazivne tujerodne vrste, ki so v Uniji domorodne, so znanstveni forum in drugi strokovnjaki, vključeni v posvetovanja, potrdili, da bi imelo poglobljeno regionalno sodelovanje dodano vrednost za obravnavanje več takih vrst. Vendar je znanstveni forum ugotovil oviro: negotovost glede točnih mej med domorodnim in tujerodnim območjem razširjenosti takih vrst. Te meje so pogosto na ozemlju zadevnih držav članic: vrsta je lahko domorodna v delih države članice, vendar je tujerodna in invazivna v drugih delih iste države. Poleg tega se znanje o teh mejah pogosto spreminja glede na najnovejše raziskave. Zaradi takšnih razmer je širši javnosti še posebno težko pojasniti, zakaj je treba sprejeti ukrepe za obvladovanje takšnih vrst.

Nekateri deležniki so predlagali uporabo člena 11 za sprejetje predpisov o vrstah, za katere je zelo malo verjetno, da bi se naselile v velikem delu Unije[19], na regionalni ravni, namesto da se take vrste vključijo na seznam Unije. Ta pristop bi bil uporaben zlasti za vrste velikega komercialnega interesa. Na primer, za okrasne rastline, ki imajo lahko resen vpliv v sredozemski biogeografski regiji, bi bili sprejeti predpisi le tam, trgovina z njimi pa bi se nadaljevala v severni Evropi, kjer je malo verjetno, da bi imele znatne vplive. Ustrezne razprave v Odboru za invazivne tujerodne vrste kažejo, da se države članice niso odločile za takšno rešitev iz naslednjih treh razlogov:

[19] Glej na primer povratne informacije javnosti o predlogu za drugo posodobitev seznama Unije: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2124-Update-of-the-list-of-Invasive-Alien-Species-of-Union-concern.

- uredba o invazivnih tujerodnih vrstah jasno dovoljuje vključitev takih vrst na seznam Unije[20];
- vključitev na seznam Unije velja za učinkovitejši ukrep, zlasti glede na posledično prepoved trgovine po vsej Uniji;
- omejitve trgovine je težko uveljaviti le v nekaterih delih EU.

2.4. Člen 12. Invazivne tujerodne vrste, ki zadevajo državo članico

Člen 12 državam članicam omogoča, da sestavijo nacionalni seznam invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo državo članico. Do 31. marca 2021 je takšne sezname sprejelo 10 držav članic[21]. Število taksonov na vsakem od teh seznamov se giblje od 13 do več kot 200. Nekatere vključujejo celotne taksonomske skupine (rodove in družine). Za vrste in taksonomske skupine s seznama veljajo na nacionalni ravni podobne omejitve kot za invazivne tujerodne vrste, ki zadevajo Unijo, na ravni EU. Nekatere vrste je na seznam uvrstilo več držav. Te vrste kažejo na prednostne naloge, skupne zadevnim državam. Vendar z nekaterimi izjemami to ni privedlo do usklajenega ukrepanja.

2.5. Člen 13. Akcijski načrt o poteh invazivnih tujerodnih vrst

Člen 13 od držav članic zahteva, da določijo in prednostno razvrstijo poti (tj. poti in mehanizme) nenamernega vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, v 18 mesecih po sprejetju ali posodobitvi seznama Unije. Člen 13 od držav članic tudi zahteva, da izvedejo akcijske načrte za obravnavanje prednostnih poti v treh letih po sprejetju ali posodobitvi seznama Unije.

Večina držav članic je določila ustrezne prednostne poti. V skladu z zahtevami iz uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah je prednostno razvrščanje temeljilo na ocenah števila vrst, ki vstopajo prek poti, in potencialnem vplivu zadevnih vrst. Vendar so države članice uporabljale različne metodologije, in sicer od precej preprostih do zapletenih formul.

Določene prednostne poti se med državami članicami močno razlikujejo, pri čemer je bilo prednostno razvrščenih 36 različnih poti. Kljub temu je večina držav članic prednostno razvrstila dve poti: „pobeg iz zaprtega prostora: pobeg hišnih živali, akvarijskih in terarijskih vrst“ ter „pobeg iz zaprtega prostora: hortikultura“ (glej tabelo 1).

Nekatere države članice so v svojo analizo vključile dodatne invazivne tujerodne vrste, ki niso na seznamu Unije, da bi pripravile celovitejše akcijske načrte. To kaže, da se sedanji seznam Unije dojema kot preveč omejen, da bi bilo mogoče prednostno razvrstiti poti na seznamu. Nekaterih poti ni mogoče obravnavati v skladu s členom 13, razen če so zadevne vrste uvrščene na seznam Unije. Na primer, razen če so vrste, ki se vnesejo v balastno vodo in se širijo z njo, vključene na seznam Unije, ukrepov za obravnavanje te poti v skladu z uredbo o invazivnih tujerodnih vrstah ni mogoče uvesti.

Kljub napredku pri prednostnem razvrščanju poti izvajanje člena 13 v večini držav članic zaostaja. Do 31. marca 2021 je le 10[22] držav članic pripravilo in Komisiji sporočilo svoje

[20] Člen 4(3)(b) in uvodna izjava (10) uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah.

[21] Območje ocene tveganja je ozemlje Unije, razen najbolj oddaljenih regij. Člen 6 uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah določa posebne določbe za najbolj oddaljene regije, ki od držav članic z najbolj oddaljenimi regijami zahtevajo, da za vsako od njih sprejmejo seznam invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo posamezno regijo.

[22] Vključno z Združenim kraljestvom pred njegovim izstopom iz EU.

akcijske načrte o poteh. Komisija je junija 2021 sprožila postopke proti 18 državam članicam, ker niso pripravile akcijskih načrtov.

Kategorija/podkategorija poti v skladu z razvrščanjem, uporabljenim v poročilih za leto 2019		**Število držav članic, ki so prednostno opredelile pot**	**Število invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo in ustrezajo poti**
1. IZPUSTITEV V NARAVO	1.1 Biotično zatiranje	–	–
	1.2 Obvladovanje erozije/stabilizacija sipin (protivetrni pasovi, žive meje …)	2	3
	1.3 Ribiške dejavnosti v naravi (vključno z rekreacijskim ribolovom)	6	7
	1.4 Lov	1	1
	1.5 „Izboljšanje“ krajine/rastlinstva/živalstva v naravi	4	6
	1.6 Vnos zaradi ohranjanja ali upravljanja prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst	–	–
	1.7 Izpustitev v naravo zaradi uporabe (razen že navedene, npr. krzno, prevoz, uporaba v zdravstvene namene)	2	12
	1.8 Namerna izpustitev iz drugih razlogov	4	11
2. POBEG IZ ZAPRTEGA PROSTORA	2.1 Kmetijstvo (vključno s surovinami za biogoriva)	2	2
	2.2 Akvakultura/marikultura	6	18
	2.3 Botanični vrt/živalski vrt/akvarij (z izjemo hišnih akvarijev)	5	39
	2.4 Hišne živali/akvarijske vrste/terarijske vrste (vključno z živo hrano za take vrste)	13	33
	2.5 Rejne živali (vključno z živalmi, ki so pod omejenim nadzorom)	1	2
	2.6 Gozdarstvo (vključno s pogozdovanjem ali ponovnim pogozdovanjem)	2	4
	2.7 Farme za proizvodnjo krzna	1	3
	2.8 Hortikultura	11	23
	2.9 Za okrasne namene, ki niso hortikultura	9	26
	2.10 Raziskave in gojenje *ex situ* (v objektih)	–	–
	2.11 Živa hrana in živa vaba	8	9
	2.12 Drugi pobegi iz zaprtega prostora	2	11
3. PREVOZ – ONESNAŽEVALO	3.1 Drevesničarski material kot onesnaževalo	2	16
	3.2 Onesnažena vaba	–	–
	3.3 Onesnažena hrana in krma (vključno z živo hrano)	1	2
	3.4 Onesnaževalo na živalih (razen parazitov, vrst, ki jih prenese gostitelj/vektor)	3	15
	3.5 Paraziti na živalih (vključno z vrstami, ki jih preneseta gostitelj in vektor)	–	–
	3.6 Onesnaževalo na rastlinah (razen parazitov, vrst, ki jih prenese gostitelj/vektor)	3	14
	3.7 Paraziti na rastlinah (vključno z vrstami, ki jih preneseta gostitelj in vektor)	–	–
	3.8 Onesnažen semenski material	1	3
	3.9 Trgovina z lesom	–	–
	3.10 Prevoz materiala iz habitata (prst, rastlinstvo itd.)	8	23
4. PREVOZ – SLEPI POTNIK	4.1 Oprema za trnkarjenje/ribolov	6	20
	4.2 Zabojnik/razsuti tovor	2	3
	4.3 Slepi potniki v zrakoplovu ali na njem	1	1
	4.4 Slepi potniki na ladji/čolnu (z izjemo balastne vode in obrasti na trupu)	3	14
	4.5 Stroji/oprema	3	17
	4.6 Ljudje in njihova prtljaga/oprema (zlasti turizem)	1	7
	4.7 Organski pakirni material, zlasti lesen	1	1
	4.8 Balastna voda ladje/čolna	5	7
	4.9 Obrast na trupu ladje/čolna	4	8
	4.10 Vozila (avtomobil, vlak, ...)	4	12
	4.11 Druga prevozna sredstva	1	1
5. KORIDOR	5.1 Povezane vodne poti/povodja/morja	6	35
	5.2 Predori in kopenski mostovi	–	–
6. SAMODEJNI VNOS	5.3 Naravna čezmejna razpršitev invazivnih tujerodnih vrst, ki so bile vnesene prek poti vnosa od 1 do 5	8	45

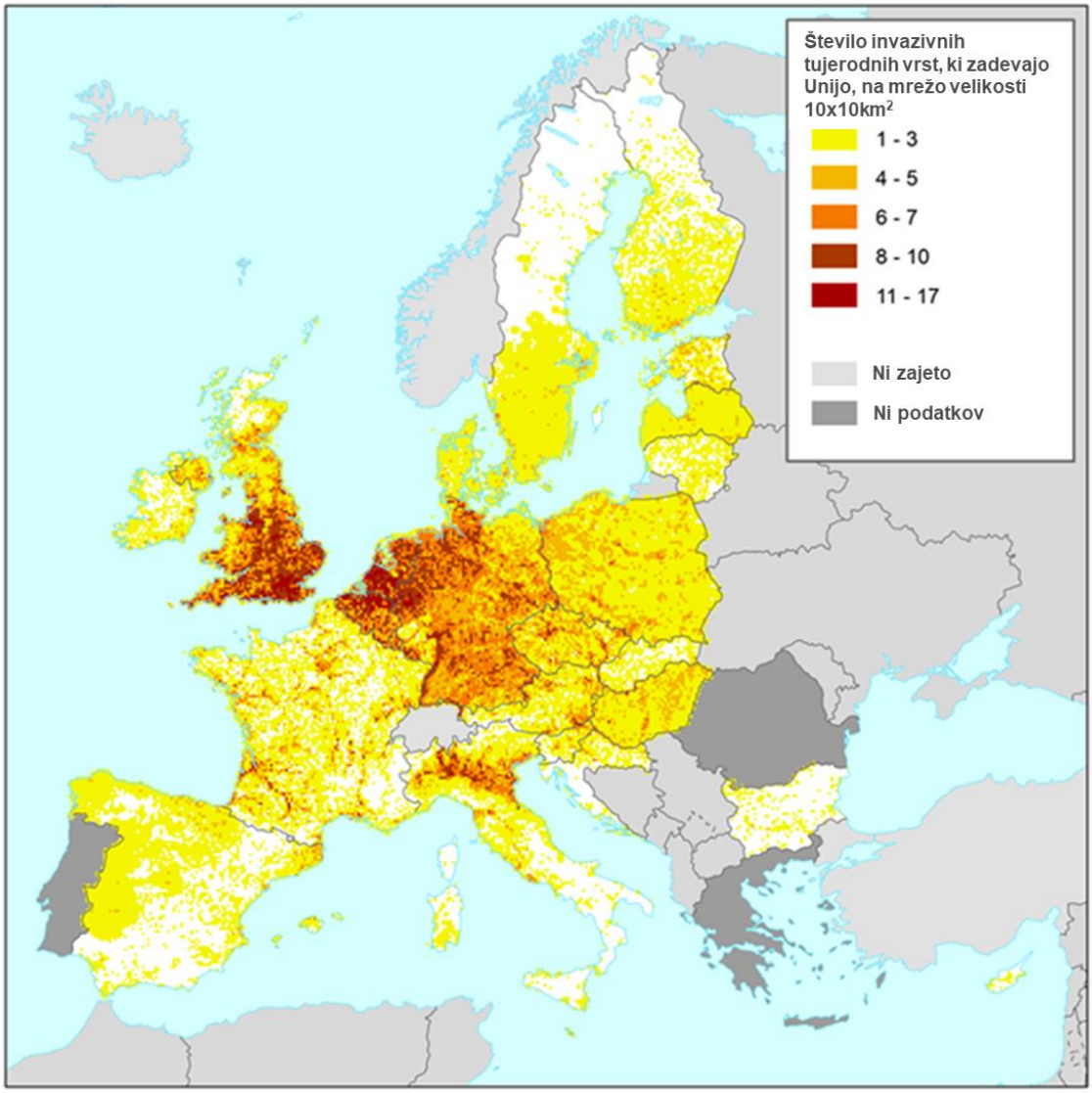
Tabela 1: *Kategorizacija poti, uporabljenih pri poročanju, število držav članic, ki so vsako pot določile kot prednostno, in število invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, opredeljenih kot relevantnih za vsako od teh poti.*

2.6. Člen 14. Sistem nadzora

Člen 14 od držav članic zahteva, da vzpostavijo sistem nadzora, v katerem zbirajo in evidentirajo podatke o pojavu invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, v okolju.

Do 31. marca 2021 je tak sistem vzpostavilo 24 držav članic, in sicer pogosto na podlagi obstoječih sistemov, vključno s sistemi, ki izhajajo iz drugih zakonodajnih aktov EU. V zelo redkih primerih je bil vzpostavljen nov sistem nadzora. Sistemi več držav članic so povezani z znanostjo za državljane, nekaj sistemov pa se skoraj izključno opira na znanost za državljane. Nekatere države članice vključujejo tudi informacije deležnikov (kmetov, gozdarjev, lovcev, ribičev, nevladnih organizacij za ohranjanje narave itd.). Komisija je junija 2021 sprožila postopke proti trem državam članicam, ker niso vzpostavile sistema nadzora.

Pri poročilih o razširjenosti invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, so bile ugotovljene nekatere vrzeli in nedoslednosti. Iz poročil so razvidne opazne razlike v številu vrst, ki so jih v obmejnih regijah evidentirale sosednje države članice (glej sliko 5). To pomeni, da: (i) dejanska razširjenost nekaterih invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, še vedno ni v celoti znana in (ii) da sistemi nadzora vsaj do leta 2018, ko so bile te evidence pridobljene, niso ustrezno zajemali vseh invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, ali vseh nacionalnih ozemelj.

Slika 5: *Število invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, od 48 invazivnih tujerodnih vrst, zajetih v poročilih iz leta 2019, na mreži v velikosti 10 x 10 km.*

2.7. Člen 15. Uradni nadzor

V skladu s členom 15 so morale države članice do 2. januarja 2016 vzpostaviti popolnoma delujoče strukture za izvajanje uradnega nadzora, potrebnega za preprečevanje namernega vnosa invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo.

Do 31. marca 2021 je imelo takšne strukture 25 držav članic. Te strukture vključujejo carinske in/ali fitosanitarne/veterinarske službe. Države članice so poročale o le nekaj zadržanjih invazivnih tujerodnih vrst po uradnem nadzoru na mejah.

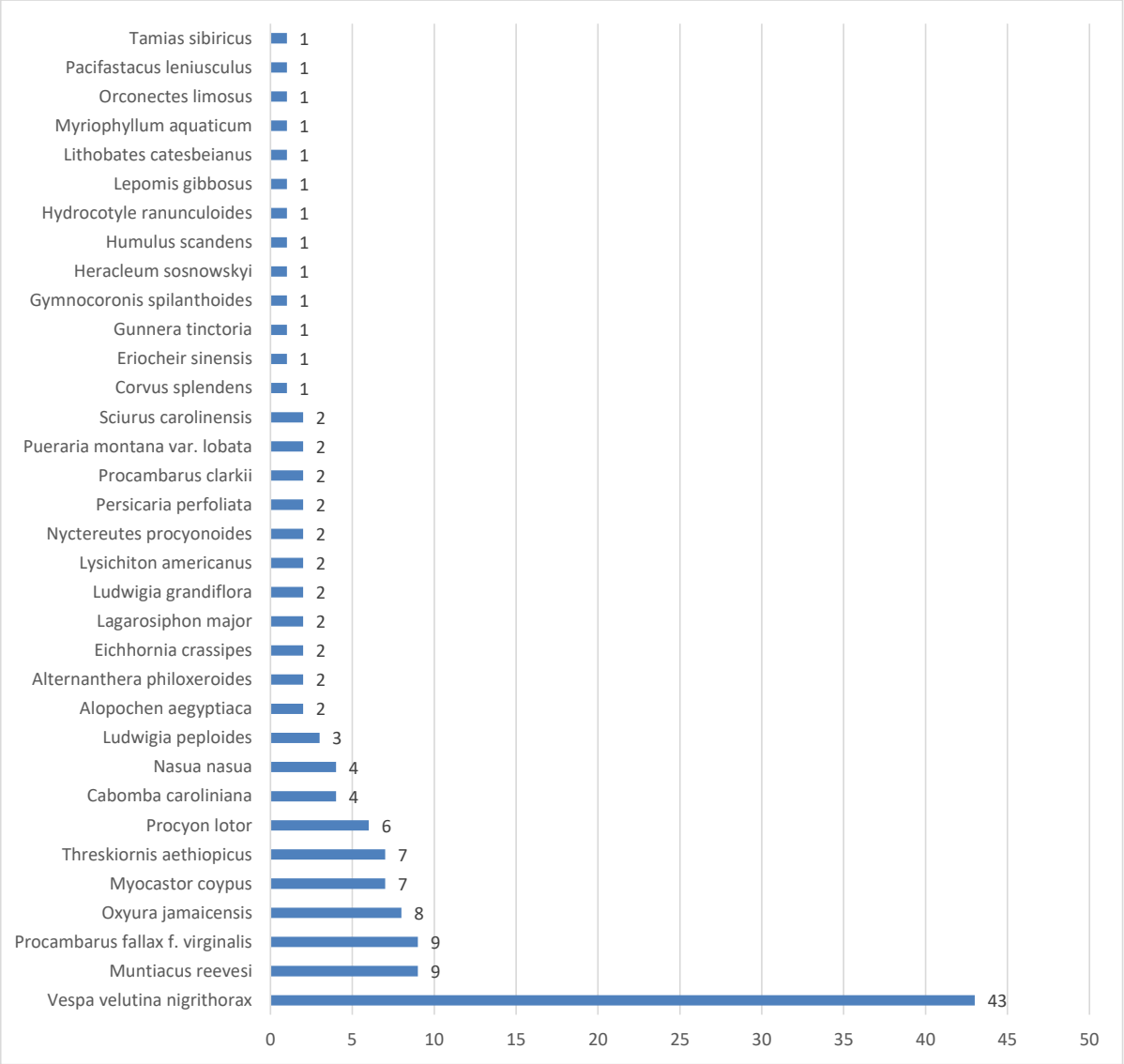
Popolnost struktur uradnega nadzora se med državami članicami razlikuje. Vključitev seznama Unije v TARIC[23] in TRACES[24] je olajšala preglede dokumentov. Vendar se zdi, da samo nekaj držav članic izvaja namenske analize tveganja in fizične preglede. Številne države članice bodo morale bolje pojasniti delitev odgovornosti med različnimi sodelujočimi organi, vključno s sodelovanjem, izmenjavo informacij in programi usposabljanja. Komisija je junija 2021 sprožila postopka proti dvema državama članicama, ker nista izvedli člena 15.

2.8. Člena 16 in 17. Obvestila o zgodnjem odkritju in hitra odstranitev v zgodnji fazi invazije

V skladu s členom 16 morajo države članice Komisiji priglasiti pojav invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, katerih navzočnost dotlej ni bila znana, ali ponovni pojav invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, potem ko so že bile evidentirane kot odstranjene. V skladu s členom 17 morajo te države članice: (i) sprejeti ukrepe za hitro odstranitev; (ii) te ukrepe uradno priglasijo Komisiji in (iii) obvestiti druge države članice.

Od sprejetja prvega seznama Unije julija 2016 do 31. marca 2021 je 19 držav članic (vključno z Združenim kraljestvom, preden je izstopilo iz EU) prek namenskega sistema za obveščanje[25] Komisijo uradno obvestilo o 135 primerih zgodnjega odkritja v zvezi s 34 od 66 invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo. Za 57 teh primerov je bila v uradnih obvestilih potrjena hitra odstranitev, za 42 primerov so bila prizadevanja v teku, za pet primerov ukrepi še niso bili odločeni, za en primer pa se je država članica odločila, da bo uporabila ukrepe za obvladovanje v skladu s členom 18 (odstopanja od obveznosti hitre odstranitve). V 30 primerih so države članice menile, da hitra odstranitev ni bila dosežena. Vrsta, za katero je bila predložena večina uradnih obvestil o zgodnjem odkritju (skupno 43), je azijski sršen (*Vespa velutina nigrithorax*).

[23]Integrirana tarifa Evropske unije.
[24]Celoviti računalniški veterinarski sistem.
[25]NOTSYS: https://easin.jrc.ec.europa.eu/notsys/.

Slika 6: *Uradna obvestila o zgodnjem odkritju posameznih invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, v obdobju od julija 2016 do marca 2021. Številke vključujejo več uradnih obvestil za isto vrsto na državo članico.*

2.9. Člen 19. Ukrepi za obvladovanje

Člen 19 od držav članic zahteva, da uporabijo učinkovite ukrepe za obvladovanje invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo in so močno razširjene na njihovem ozemlju. Cilj takih ukrepov mora biti odstranitev, nadzor nad populacijo ali preprečevanje širjenja invazivnih tujerodnih vrst.

23 držav članic je poročalo, da so med julijem 2016 in decembrom 2018 uporabile ukrepe za obvladovanje invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo in so navzoče na njihovem ozemlju. Poročale so o 634 različnih ukrepih za obvladovanje, ki zajemajo 41 od 43 invazivnih tujerodnih vrst, ki so vključene na seznam Unije v navedenem obdobju in navzoče v Uniji. Nekatere države članice so pripravile ukrepe za vsako posamezno populacijo vrst na svojem ozemlju, druge pa so sprejele ukrepe za celotno populacijo na svojem ozemlju.

Iz poročil je razvidno, da se je 6 % ukrepov za obvladovanje končalo z odstranitvijo, 21 % ukrepov je privedlo do zmanjšanja ciljne populacije, 14 % ukrepov ni prineslo sprememb v ciljni populaciji, pri 17 % ukrepih za obvladovanje je prišlo do povečanja

ciljne populacije in 42 % ukrepov ni imelo očitnih rezultatov. Iz poročil so razvidna tudi znatna prizadevanja za razumevanje in ublažitev vplivov ukrepov za obvladovanje na vrste, ki jim ti ukrepi niso namenjeni.

2.10. Člen 25. Sistem informacijske podpore

Sistem informacijske podpore, ki ga je Komisija vzpostavila za pomoč pri izvajanju uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah, zajema:

- Evropsko informacijsko mrežo za tujerodne vrste[26], ki omogoča enostaven dostop do znanstvenih informacij in geoprostorskih podatkov o približno 14 000 tujerodnih vrstah, ki se pojavljajo v Evropi;

- Evropski sistem obveščanja o tujerodnih vrstah[27], ki državam članicam omogoča, da uradno obvestijo Komisijo in obvestijo druge države članice o zgodnjem odkrivanju invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, in o ukrepih za njihovo hitro odstranitev.

2.11. Ozaveščanje

Večina držav članic si je prizadevala, da bi javnost obveščala o vplivih invazivnih tujerodnih vrst in o potrebi po njihovi obravnavi, predvsem z vzpostavitvijo ali izboljšanjem namenskih spletnih strani. Države članice so izvajale tudi kampanje ozaveščanja za širšo javnost ali določene segmente javnosti (deležnike, mlade, šole itd.) na različne načine (članki v časopisih in revijah, sporočila za javnost, glasila, radijski in televizijski programi, muzejske razstave, konference, javne raziskave, aplikacije za mobilne telefone na področju znanosti za državljane ter spodbujanje kodeksov ravnanja). V številnih državah članicah so javnost obveščale tudi nevladne organizacije, zasebni sektor, izobraževalne ustanove in druga združenja, na katere vplivajo invazivne tujerodne vrste ali ki delujejo v zvezi z njimi.

Komisija ozavešča o invazivnih tujerodnih vrstah prek namenske spletne strani[28] (platforma EASIN, vključno z razširjanjem znanosti, spletnim izobraževanjem in vsebinami na družbenih medijih) in aplikacije za pametne telefone na področju znanosti za državljane Invasive Alien Species in Europe (Invazivne tujerodne vrste v Evropi)[29]. Cilj tekočih projektov je: (i) izboljšati razumevanje in komunikacijo med ključnimi sektorji in pristojnimi organi, ki se ukvarjajo z invazivnimi tujerodnimi vrstami[30], in (ii) spodbujati humano obvladovanje invazivnih tujerodnih vrst, ki so vretenčarji[31]. Komisija je pripravila tudi gradivo za pomoč državam članicam pri izvajanju uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah (npr. smernice za podporo pri določitvi invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, z uradnimi nadzori ali sistemi nadzora ter navodila za razlago kategorij poti vnosa tujerodnih vrst, kot so opredeljene v Konvenciji o biološki raznovrstnosti).

---

[26] EASIN: https://easin.jrc.ec.europa.eu/easin..

[27] NOTSYS : https://easin.jrc.ec.europa.eu/notsys.

[28] https://ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm.

[29] https://easin.jrc.ec.europa.eu/easin/CitizenScience/BecomeACitizen.

[30] https://www.adelphi.de/en/project/invasive-alien-species-improving-understanding-and-communication.

[31] https://www.iucn.org/regions/europe/our-work/biodiversity-conservation/invasive-alien-species/humane-management-vertebrate-ias.

2.12. Stroški, koristi in financiranje izvajanja

19 držav članic je predložilo določeno oceno stroškov izpolnjevanja obveznosti iz uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah v obdobju 2015–2018. Ti stroški znašajo od 17 000 EUR do 40 milijonov EUR na državo članico. Skupni ocenjeni stroški v vseh državah članicah v štiriletnem obdobju znašajo približno 75 milijonov EUR. Večina ocen zajema ukrepe za obvladovanje in ozaveščanje, nekatere pa vključujejo tudi stroške osebja in druge stroške. Ker te ocene ne zajemajo istih kategorij stroškov in imajo različne omejitve, primerjave niso smiselne.

Večina držav članic je menila, da so sporočeni stroški nižji od dejanskih stroškov. Države članice večinoma niso mogle količinsko opredeliti skupnih stroškov, saj dejavnosti izvajanja izvajajo javni organi v okviru svojega obstoječega dela ali zmogljivosti (npr. uradne nadzore ali sisteme nadzora). Poleg tega nekatere dejavnosti izvajajo številni različni akterji na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, zaradi česar je težko primerjati vse stroške. Ukrepi za obvladovanje so pogosto del dejavnosti, ki presegajo invazivne tujerodne vrste, uvrščene na seznam, in obravnavajo invazivne tujerodne vrste ali obnovo narave na splošno, zaradi česar je zelo težko opredeliti stroške, povezane z izvajanjem uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah.

Stroške krijejo tudi gospodarski sektorji, ki morajo prilagoditi svoje dejavnosti (npr. trgovci s hišnimi živalmi in vrtnarskimi proizvodi, ki morajo prenehati trgovati z invazivnimi tujerodnimi vrstami, ki zadevajo Unijo, in živalski vrtovi, ki morajo sprejeti ukrepe za zagotovitev, da osebki ne pobegnejo in se ne razmnožujejo).

Ocenjevanje koristi je težavno, vsaj v denarnem smislu. Med njimi so preprečitev škodljivih vplivov na biotsko raznovrstnost, zdravje ljudi (npr. kožne opekline, ki jih povzroča orjaški dežen *Heracleum mantegazzianum*) in gospodarstvo (npr. škoda na infrastrukturi), ki so posledica preprečevanja novih vnosov in obvladovanja obstoječih populacij invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo. Nedavne študije[32] potrjujejo predpostavko iz ocene vpliva za uredbo o invazivnih tujerodnih vrstah[33], da stroški čim hitrejše obravnave invazivnih tujerodnih vrst jasno odtehtajo stroške neukrepanja ali ukrepov, sprejetih z znatno zamudo. Razlog za to je, da se stroški škode in stroški obvladovanja sčasoma znatno povečujejo.

Čeprav je bilo poročano o določenem uspehu pri odstranjevanju ali preprečevanju širjenja invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo (glej oddelka 2.8 in 2.9 zgoraj), je še prezgodaj za oceno splošnega vpliva uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah v zvezi s tem. Leta 2013 je bila pripravljena izhodiščna razširjenost vrst s seznama, ki ustreza času sprejetja seznama Unije[34]. Prva razširjenost, o kateri so poročale države članice, ustreza najboljšemu razpoložljivemu znanju, ki je bilo na voljo čim bližje 31. decembru 2018. Vendar so se obveznosti obvladovanja za prvi seznam Unije uporabljale šele od februarja 2018, za njegovo prvo posodobitev pa od februarja 2019. Primerjava med izhodiščnim scenarijem in poročano razširjenostjo naj ne bi pokazala nobene bistvene spremembe[35]. Bolj smiselna primerjava se bo lahko izvedla na podlagi drugega poročila o razširjenosti, ki ga je treba predložiti leta 2025. Nadaljnje merilo uspešnosti bi bilo

[32] Glej Cuthbert, R.N., idr., Global economics of aquatic invasive foreignen species (Globalna ekonomija vodnih invazivnih tujerodnih vrst), *Science of the Total Environment* 775 (2021) 145238, https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2021.145238; Ahmed, D. A., idr., Managing biological invasions: the cost of inaction (Obvladovanje bioloških invazij: stroški neukrepanja), *Biological invasions* (2021), v pregledu, DOI: 10.21203/rs.3.rs-300416/v1.

[33] SWD(2013) 321 final.

[34] https://easin.jrc.ec.europa.eu/easin/Documentation/Baseline.

[35] https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC123170.

opazno zmanjšanje ogroženosti zaščitenih vrst in habitatov zaradi invazivnih tujerodnih vrst. Vendar so takšni trendi zelo počasni, zato se ne pričakuje, da bodo izmerjeni pred letom 2030.

Države članice so poročale, da so bili sprejeti ukrepi financirani iz nacionalnih/lokalnih virov in s sredstvi EU, predvsem iz programa LIFE in Kohezijskega sklada Evropske unije. Številne države članice, zlasti tiste, ki so najbolj odvisne od financiranja EU, so kot enega od glavnih razlogov za zamude pri izvajanju nekaterih določb navedle nezadostna sredstva.

2.13. Izzivi pri izvajanju

V tem pregledu so bili ugotovljeni nekateri izzivi in področja za izboljšave, navedeni v nadaljevanju

- Polno izvajanje uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah še vedno ni bilo doseženo, saj večina držav članic še ni izvedla akcijskih načrtov za obravnavanje prednostnih poti vnosa. Poleg tega je mogoče še izboljšati celovitost pokritosti sistemov nadzora in struktur uradnega nadzora v številnih državah članicah.
- Negotovost glede morebitnih vplivov ali gospodarskega pomena nekaterih vrst lahko ovira njihovo vključitev na seznam Unije, s čimer se zmanjša vpliv uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah. Kljub temu uredba o invazivnih tujerodnih vrstah vsebuje določbe (izredni ukrepi in poglobljeno regionalno sodelovanje), na podlagi katerih bi bilo mogoče obravnavati vrste, ki pomenijo neposredno nevarnost, in vrste, ki so gospodarsko pomembne. Vendar države članice teh določb niso uporabile, uredba o invazivnih tujerodnih vrstah pa Komisiji ne daje pravice, da jih uvede.
- Obstaja možnost za večje usklajevanje med državami članicami, saj: (i) seznami invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo posamezno državo, vsebujejo nekatere skupne vrste; (ii) se prednostni ukrepi za obvladovanje in prizadevanja med sosednjimi državami razlikujejo in (iii) so države članice opredelile zelo različne prednostne naloge glede poti, ki jih je treba obravnavati.
- Dejstvo, da je seznam Unije prednostni seznam, na katerega se lahko dodajo vrste šele, ko so na voljo zadostni dokazi, pomeni, da zaradi svoje narave ne more vključevati vseh invazivnih tujerodnih vrst.
- Nezadostna finančna sredstva za obravnavanje invazivnih tujerodnih vrst so še vedno ovira za številne države članice. Zato ostaja financiranje EU pomembno za dopolnjevanje nacionalnega financiranja iz različnih virov (npr. Evropskega sklada za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo za invazivne tujerodne vrste v morskem okolju, Obzorje Evropa za ustrezne raziskave, skupna kmetijska politika za obvladovanje ustreznih invazivnih tujerodnih vrst), da se doseže polno in učinkovito izvajanje.
- Neobstoj upravne zmogljivosti, zlasti na lokalni in regionalni ravni, je še en velik izziv v več državah članicah. Upravna zmogljivost obsega vse od zmožnost izvajanja zadostnih sistemov nadzora do zmogljivosti za prednostno razvrščanje in izvajanje ukrepov (vključno s (i) pripravo in izvajanjem akcijskih načrtov; (ii) upravljanjem potrebnih javnih posvetovanj in obvladovanjem spora, kadar ta nastane (npr. s skupinami deležnikov, ki nasprotujejo uvrstitvi na seznam ali ukrepom za obvladovanje)).
- Vrzeli v znanju obstajajo zlasti na področju (i) metod dokumentiranja stroškov in koristi obravnavanja invazivnih tujerodnih vrst, (ii) posledic podnebnih sprememb za naselitev in širjenje invazivnih tujerodnih vrst in (iii) novih metod

za obvladovanje invazivnih tujerodnih vrst, zlasti ukrepov, s katerimi se obravnava širok razpon taksonov invazivnih tujerodnih vrst na ravni poti.

3. ZAKLJUČEK

Glede na to, da so se roki za izvajanje različnih obveznosti iz uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah postopoma uporabljali od sprejetja prvega seznama Unije julija 2016 do julija 2019, je o večini vidikov uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah prezgodaj sklepati. Zato Komisija tega poročila ni dopolnila z zakonodajnim predlogom za spremembo uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah. Nadaljnje informacije za odločitev o nujnosti takšnega predloga bodo zbrane na podlagi naslednjih poročil držav članic, ki naj bi jih te predložile leta 2025.

Čeprav je izvajanje uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah v več pogledih zahtevno, že začenja dosegati cilje. V tem prvem pregledu je bilo ugotovljenih nekaj pomembnih dosežkov, predstavljenih v spodnjih alineah.

- Uredba o invazivnih tujerodnih vrstah je vzpostavila skladen okvir za obravnavanje invazivnih tujerodnih vrst na ravni EU. Na podlagi tega je večina držav članic vzpostavila sistem nadzora in izvajala uradni nadzor nad takšnimi vrstami. Kljub zelo kratkemu obdobju dejanskega polnega izvajanja kaže, da omejitve (npr. odstranitev vrst iz trgovine), zgodnje odkrivanje/hitra odstranitev in obvladovanje močno razširjenih vrst prinašajo koristi.
- Določbe o seznamu invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, so se izkazale za učinkovite in omogočajo redno posodabljanje seznama. Število obvestil o zgodnjem odkritju in sprejetih ukrepov za obvladovanje kaže, da so invazivne tujerodne vrste, uvrščene na seznam, pomembne za večino držav članic.
- Informacije o invazivnih tujerodnih vrstah v Evropi so zdaj centralizirane in popolnejše kot kdaj koli prej. Vzpostavljeni so novi mehanizmi za poročanje o novih opažanjih in opozarjanje nanje.
- Uredba o invazivnih tujerodnih vrstah je povečala ozaveščenost o problemu invazivnih tujerodnih vrst, tudi v širši javnosti.

Uredba o invazivnih tujerodnih vrstah je pravočasen zakonodajni akt. Predvideno povečanje svetovne trgovine in potovanj bo po pričakovanjih skupaj s podnebnimi spremembami povečalo vnos in naselitev invazivnih tujerodnih vrst. To lahko povzroči večje škodljive vplive na biotsko raznovrstnost in ekosisteme, zdravje ljudi in gospodarstvo. To lahko povzroči tudi povečanje s tem povezanih stroškov[36]. Pospešiti je treba tudi polno izvajanje uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah ter druge zadevne zakonodaje in mednarodnih sporazumov. To je zaveza, sprejeta v okviru strategije Unije za biotsko raznovrstnost do leta 2030[37].

[36] Glej npr. Diagne, C., idr. (2021), High and rising economic costs of biological invasions worldwide (Visoki in naraščajoči gospodarski stroški bioloških invazij po vsem svetu), *Nature*, https://doi.org/10.1038/s41586-021-03405-6.

[37] COM(2020) 380.